

П.Р. Химейчук
Khymejchuk, P.R.

**Форми і методи роботи центрів зайнятості
Тернопільської області щодо залучення
безробітних до підприємництва в сучасних умовах**

**Forms and Methods of Activities of Employment Centers
in Ternopil Oblast to Involve the Unemployed in
Business in Modern Conditions**

У скрутний період економічної кризи не всі знаходять пристойну роботу, а дехто взагалі її втрачає. Одним із шляхів вирішення проблеми безробіття для людини у такій ситуації може стати відкриття власної справи. Найгостріше це питання постає у селах та маленьких містечках. Нескінченні й безрезультатні спроби працевлаштуватися виснажують людей, ситуація стає нестерпною. Саме такі обставини спонукають громадян до більш рішучих дій, зокрема – започаткувати власну справу.

У сучасних умовах розвиток малого підприємства – один із найважливіших факторів вирішення соціально-економічних проблем України і Тернопільської області зокрема.

З метою забезпечення зайнятості, підтримки малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць обласна служба зайнятості сприяє безробітним у започаткуванні ними власної справи шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю, яка здійснюється відповідно до ч.7 ст.22, ч.5 ст.23 Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”. На цю допомогу можуть розраховувати безробітні віком від 18 років, які не можуть бути працевлаштовані за сприяння служби зайнятості протягом місяця у зв’язку з відсутністю для них підходящої роботи на ринку праці.

Для сприяння працевлаштуванню таким безробітним шляхом відкриття власної справи у базових центрах зайнятості організована системна робота. Процес залучення до підприємництва і самозайнятості охоплює шість

Рис. 1. Компоненти системи залучення і підготовки безробітних до підприємницької діяльності

послідовних етапів – компонентів організаційної системи, кожний наступний із яких є складнішим за попередній і наближає особу до практичної діяльності у сфері малого підприємництва (рис. 1).

Перший компонент – орієнтація безробітних на підприємництво і самозайнятість – досягається шляхом проведення рекламної кампанії в засобах масової інформації, створення у приміщеннях центрів спеціальних інформаційних куточків, проведення орієнтаційних семінарів.

Головне завдання центрів зайнятості полягає в інформаційній роботі, зокрема в ознайомленні безробітних про сутність, кроки і дії, які їм варто здійснити для започаткування власного бізнесу. Для цього у центрах

Химейчук Петро Рудольфович, директор Тернопільського обласного центру зайнятості (Тернопіль).

Khymejchuk, Petro Rudol'fovych, Director, Ternopil Oblast Employment Centre, (Ternopil).

© Химейчук П.Р., 2015

© Khymejchuk, P.R., 2015

зайнятості Тернопільщини облаштовані спеціалізовані інформаційні кутки “Вам, майбутні підприємці”, де розміщені дані про перспективні для підприємництва види діяльності, товари і послуги, попит на які не задовольняється або задовольняється не повністю, відомості про підприємства, перш за все малі, що працюють на даній території, брошури і посібники щодо того, як почати власний бізнес, як розробити бізнес-план, про маркетинг, бухгалтерський облік, оподаткування, матеріали про досвід запровадження підприємницької діяльності, адреси і контактні дані установ, до яких можна звернутися за отриманням додаткових роз’яснень.

Фахівці базових центрів зайнятості надають індивідуальні консультації щодо відкриття власної справи; орієнтації безробітних на підприємницьку діяльність; надання їм загального уявлення про підприємництво; як розробити успішну бізнес-ідею; з чого почати власну справу; проводяться інформаційні семінари. Мета їх проведення – допомога учасникам у прийнятті рішення і обміркуванні наступних кроків; ознайомлення з можливостями служби зайнятості щодо підтримки ініціативи безробітних в організації бізнесу. На семінарах людей інформують також про види підприємництва, які в даній місцевості є найбільш доцільними, тобто які товари й послуги потенційно можуть знайти свого споживача.

Для тих, хто вирішив розпочати власний бізнес, проводяться консультаційні семінари. Найбільша увага приділяється тим крокам, які необхідно зробити на початковому етапі бізнесу, якостям та навичкам, які необхідно набути людині для успішного заняття підприємством. Для надання практичних рекомендацій спеціалісти місцевих центрів зайнятості систематично проводять інформаційні семінари з орієнтації на підприємницьку діяльність. Їх тематика різноманітна: “Хто такий підприємець?”, “Як розпочати власний бізнес?”, “Податкова система і малий бізнес”, “Визначаємо бізнес-ідею”, “Від бізнес-ідеї – до власної справи”, “Що таке бізнес-план та функції, які він виконує”, “Вчимося скласти бізнес-план” і т.д.

Так, протягом 2014 р. проведено 305 інформаційних та 191 поглиблений семінар з орієнтації на підприємництво, в яких взяли участь 3042 особи, а також понад 190 семінарів з організації сільського зеленого туризму за участю 1735 безробітних.

Другий компонент – професійна консультація. Фахівці центрів зайнятості надають такі консультації з метою вибору того виду професійної діяльності, до якого в особи є схильності, інтерес та прагнення і є можливість реалізувати їх в підприємницькій діяльності. За допомогою психологічного тестування визначаються схильності та здібності, мотивація особи до підприємництва.

Третій компонент – організація професійного навчання. Обласна служба зайнятості організовує навчання безробітних з питань ведення бізнесу на базі навчальних закладів області та за її межами, у т.ч. – в центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості. У 2014 р. 389 безробітних Тернопільщини навчалися на курсах цільового призначення за напрямом “Менеджмент малого підприємництва”, де ознайомились з відповідною нормативною базою, здобули

навички ведення власної справи, складання бізнес-планів.

Четвертий компонент – розробка і захист бізнес-плану. Розробляючи бізнес-план, безробітний чіткіше уявляє обраний вид діяльності, ресурси, які потрібно залучити, перспективи, потребу в працівниках та їх професійно-кваліфікаційних характеристиках тощо.

Щоб отримати одноразово допомогу по безробіттю для організації підприємницької діяльності, людина повинна подати до місцевого центру зайнятості заяву з проханням про її виплату та свій розроблений бізнес-план. Питання про можливість виплати згаданої допомоги розглядає спеціальна комісія, яка діє при центрі зайнятості, до складу якої, окрім спеціалістів центру зайнятості (за згодою) входять також і представники управлінь економіки місцевих державних адміністрацій, державної податкової служби, організацій (об’єднань) роботодавців, профспілок тощо.

Висновок комісії щодо одноразової виплати особі допомоги по безробіттю надається, виходячи із аналізу бізнес-плану, набутих знань з організації підприємництва та з урахуванням результатів професійної консультації. Також враховуються перспективи розвитку обраного безробітним напряму підприємницької діяльності у відповідному регіоні. Зазначений висновок оформляється протоколом та подається директорові базового центру зайнятості.

П’ятий компонент – прийняття рішення щодо виплати допомоги по безробіттю одноразово для організації підприємницької діяльності та реєстрація суб’єкта підприємницької діяльності. Директор базового центру зайнятості на підставі висновку згаданої комісії приймає рішення про одноразову виплату допомоги по безробіттю. Прийняте рішення оформляється наказом, з яким ознайомлюється безробітний, після чого реєструється як суб’єкт підприємницької діяльності в місцевих органах державної виконавчої влади.

Шостий компонент – одноразова виплата допомоги по безробіттю. Після представлення безробітним витягу щодо державної реєстрації юридичної чи фізичної особи з Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців здійснюється одноразова виплата допомоги по безробіттю.

У 2014 р. 442 безробітних Тернопільщини отримали допомогу по безробіттю для організації підприємницької діяльності, серед них – 181 жінка, 224 молоді особи віком до 35 років, 116 жителів сільської місцевості та 13 осіб з інвалідністю. Загалом на таку допомогу в області було виділено понад 5,3 млн грн з коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (рис. 2).

Найпопулярнішим видом економічної діяльності серед населення Тернопільщини залишається гуртова та роздрібна торгівля – започаткували підприємство 255 безробітних (58%). Наданням комунальних та індивідуальних послуг зайнялись 122 людини (28%), у сфері сільського господарства проявили себе 22 особи (5%).

Зауважимо, що розвитком підприємництва Тернопільська обласна служба зайнятості опікується з 2001 р.,

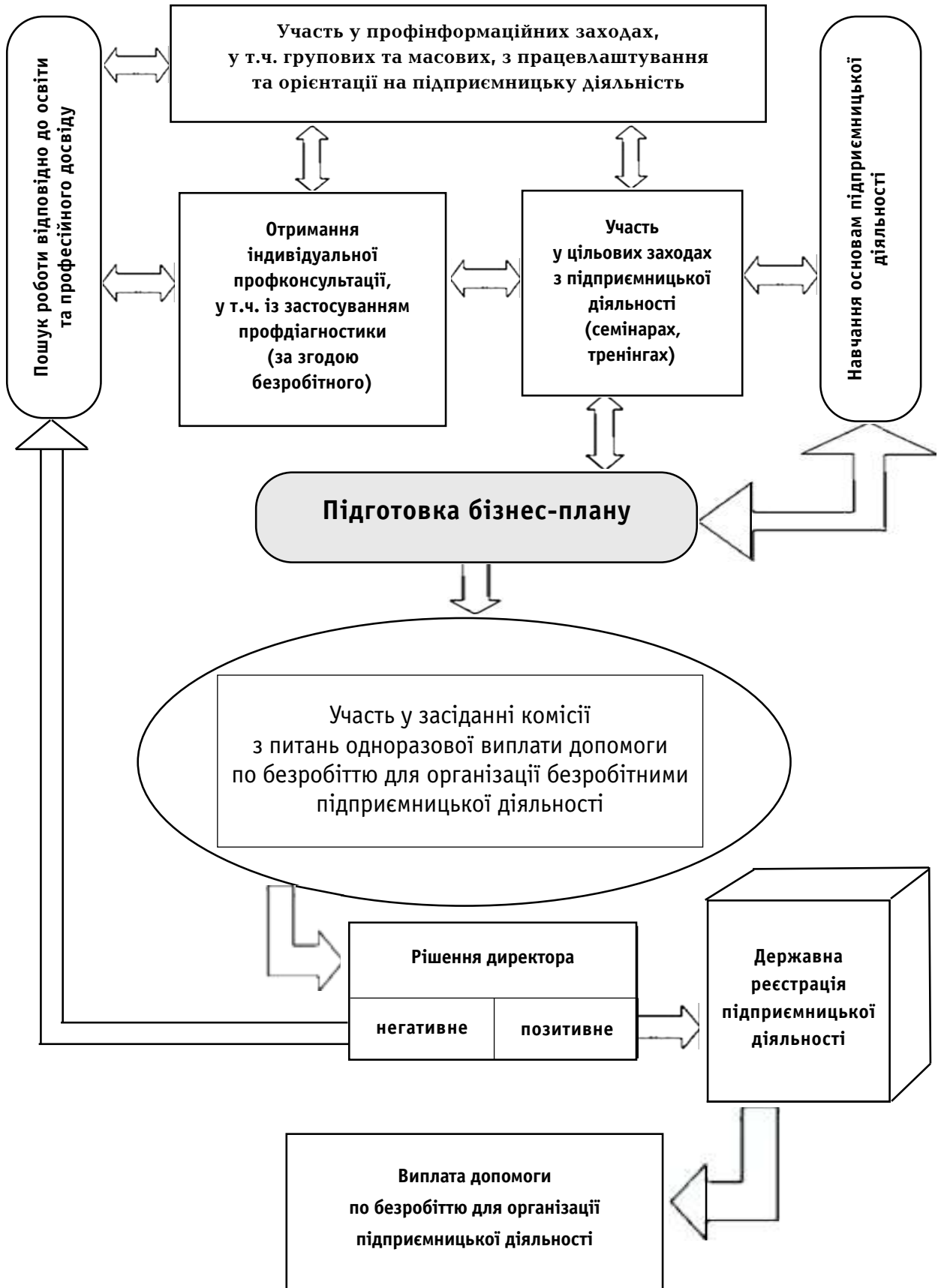

Рис. 2. Схема залучення безробітних до підприємницької діяльності шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю

за цей час за її сприяння більше 10,7 тис. колишніх безробітних започаткували власну справу.

З-поміж тих, хто шукає роботу за допомогою служби зайнятості, чимало ініціативних та кмітливих людей. Іноді вони потребують лише фахової поради, підтримки, так би мовити, невеличкого поштовху для того, щоб узятися за організацію власної справи.

Рік тому до когорти підприємців-початківців приєднався й Олександр Аншиц з Монастириського району, який давно подумував про власну крамницю. Економіст за фахом, він певний час працював у торговельній сфері – продавцем, касиром, завідувачем господарства, економістом, однак змушений був залишити місце роботи. За сприянням у працевлаштуванні звернувся до районного центру зайнятості.

Чоловік відвідав профінформаційний та профконсультаційний семінари з основ підприємницької діяльності, почерпнув там багато корисної інформації й остаточно вирішив зайнятися підприємництвом. За направленням центру зайнятості пройшов навчання на відповідних курсах, за допомогою фахівців підготував бізнес-план “Торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту”. А згодом отримав допомогу по безробіттю для відкриття власної справи. Бізнес Олександра розвивається. Нещодавно він звернувся до центру зайнятості з проханням підібрати продавців, адже одному стало важко господарювати у крамниці. У центрі зайнятості зареєстровано трудові договори, укладені між ним і його двома найманими працівниками.

У скрутний період економічної кризи втратила постійне місце роботи й Оксана Хвала з Чортківщини. За допомогою у працевлаштуванні звернулася до Чортківського районного центру зайнятості. Під час інформаційного семінару з орієнтації на підприємницьку діяльність жінка дізналась, що однією із соціальних послуг служби зайнятості є допомога у започаткуванні власної справи, а на семінарі “Від бізнес-ідеї – до власної справи” довідалася про перспективи розвитку підприємництва в районі та вирішила спробувати свої сили у бізнесі. Для набуття необхідних знань за спрямуванням РЦЗ закінчила безкоштовні цільові курси “Менеджмент малого підприємства”. Напрямок власної справи пані Оксана обрала не вагаючись – надання послуг з художнього декорування урочистих подій, адже це завжди було її захопленням. Успішно захистила бізнес-план та зареєструвалася як приватний підприємець. На сьогодні Оксана – власник магазину “Феєрія”, де покупці можуть придбати матеріали та вироби до різного святкування, замовити оздоблення залів на весілля і до дня народження. Жінка дуже задоволена своєю справою, яка розвивається, клієнтів не бракує. Майстриня вже замислюється над тим, щоб залучити до роботи помічників. А де допоможуть у підборі сумлінних працівників, вона знає – у районному центрі зайнятості.

Понад сім років на посаді державного реєстратора пропрацював Валентин Бондар, який постійно стикався із проблемою неякісної підготовки документів, що подаються для проведення реєстраційних дій. Насамперед це стосувалося підприємців або невеликих фірм, які не мали в

штаті юристів. Отож враховуючи, що попит на такі послуги досить великий, вирішив спробувати працювати на себе. Головна проблема, з якою зіткнувся Валентин, – необхідність проведення рекламної кампанії, основою якої мав стати сайт “Усе про державну реєстрацію”. Але оскільки ніяких знань зі створення сайтів у чоловіка не було, довелось все вивчати “з нуля”. По допомогу звернувся до Кременецького районного центру зайнятості. За направленням майже три місяці вивчав зовсім нову для себе справу на курсах створення сайтів. На даний час чоловік став непоганим спеціалістом не лише із розробки сайтів, а й їх оптимізації та просування, у захисті та безпеці даних. Його сайт щодня відвідують близько тисячі користувачів, надсилаючи запити щодо надання консультацій.

І ще один яскравий приклад. Більше десяти років Руслан Рачковський працював ветфельдшером у управлінні ветеринарної медицини у Лановецькому районі. Втративши роботу, звернувся у районний центр зайнятості, за сприяння якого вирішив відкрити власну справу з надання ветеринарних послуг та торгівлі ветпрепаратами й ліками для тварин. Отримавши кваліфіковані консультації спеціалістів центру зайнятості та закінчивши курси з основ підприємницької діяльності, захистив бізнес-план. Після реєстрації приватним підприємцем отримав у центрі зайнятості допомогу по безробіттю для започаткування підприємницької діяльності. Орендував приміщення, придбав необхідне обладнання та препарати. Сьогодні пан Руслан надає медичну допомогу домашнім тваринам, здійснює торгівлю ветпрепаратами та товарами по догляду за домашніми улюбленцями, надає відповідні поради. У планах – відкриття пунктів ветеринарної медицини у селах району.

Для стимулювання самозайнятості населення, підприємницької ініціативи та на виконання вимог нової редакції Закону України “Про зайнятість населення”, центри зайнятості області почали забезпечувати надання безоплатних індивідуальних і групових консультацій з питань організації та запровадження підприємницької діяльності із залученням до таких консультацій представників органів державної влади та місцевого самоврядування, об'єднань роботодавців, профспілок, асоціацій підприємців, банківських установ, бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, фондів підтримки малого підприємства, лізингових компаній, консультативних центрів та інших підприємств, установ і організацій, які за напрямами діяльності сприяють розвитку та підтримці малого і середнього бізнесу.

Такі безоплатні консультації може отримати будь-яка людина, котра зацікавилась чи вже займається підприємництвом і звернеться до центру зайнятості із відповідною заявою. Консультації надаються з питань: законодавства про державну реєстрацію суб'єктів господарювання, ліцензування, патентування та сертифікації підприємницької діяльності; податкового законодавства; відкриття рахунків у банківських установах; пошуку, відбору та найму персоналу, оформлення трудових відносин; оформлення документів із купівлі (оренди) земельних ділянок, приміщень для запровадження підприємства; отримання банківських кредитів, фінансової допомоги; з інших питань, що стосуються самозайнятості.

У кожному базовому центрі зайнятості області визначено відповідальних осіб з організації надання зазначених консультацій. До них у 2014 р. було залучено 144 фахівці відповідних підприємств, установ та організацій.

Загалом за сприяння центрів зайнятості Тернопільщини надано майже тисячу таких консультацій. Найбільше роз'яснень було з питань податкового законодавства (37,5%), законодавства щодо державної реєстрації суб'єктів господарювання (22,6%), оформлення трудових відносин (9,8%), отримання банківських кредитів та іншої фінансової допомоги (9,7%).

З метою підвищення мотивації та зацікавленості місцевого населення займатися малим бізнесом обласний центр зайнятості видав фотоальбом "Підприємливі люди Тернопілля". На сторінках відомчої газети "Ринок

праці" (у підрубриці "Власна справа" рубрики "Послуги населенню") на веб-порталі обласного центру зайнятості розміщено матеріали на тему розвитку підприємництва. Про успішних підприємців, які займаються бізнесом за сприянням служби зайнятості, на обласному державному телебаченні у циклі передач "Допомагає обласна служба зайнятості" створено ряд відеофільмів.

Зважаючи на те, що Тернопільська область є праценадлишковою, відкриття безробітними власного бізнесу – важливий сегмент у створенні нових робочих місць. Отож, обласна служба зайнятості й надалі вживатиме активних заходів, аби сприяти самозайнятості громадян та поліпшувати ситуацію на місцевому ринку праці.

Стаття надійшла 11.12.2014

А.А. Доробляй

Dorobliaj, A.A.

Нові підходи в організації співпраці з роботодавцями Київської обласної служби зайнятості

New Approaches of Kyiv Oblast Employment Service to the Cooperation with Employers

Нова редакція Закону України "Про зайнятість населення" (введена в дію з 01.01.2015) пропонує низку нових можливостей для клієнтів служби зайнятості – населення та роботодавців.

Так, з метою працевлаштування громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці, цим документом передбачені механізми стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць із наданням компенсації фактичних витрат у розмірі єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – компенсація ЄСВ).

Роботодавці завжди є і клієнтами служби зайнятості, і її соціальними партнерами у питаннях покращення соціально-економічної ситуації в регіоні. Важливість якісної інформаційної взаємодії між службою зайнятості

та роботодавцями важко заперечити хоча б тому, що далеко не всі керівники підприємств змогли на практиці оцінити переваги нових перспективних напрямів співпраці зі службою зайнятості.

Отже яким чином роботодавець чи його представник можуть отримати корисну інформацію для планування розвитку підприємства у центрі зайнятості? Існує кілька способів: самостійна робота з інформаційними матеріалами, консультації профільного фахівця і безкоштовні тематичні семінари.

Найоптимальнішою формою, на нашу думку, є саме тематичні семінари, а їх результативність (ефективність) залежатиме від дотримання фахівцями взаємодії з роботодавцями певних умов щодо процедури їх організації та проведення.

Ефективність семінарів має неабияке значення, інакше результати не відповідатимуть докладеним зусиллям фахівців центрів зайнятості. Наприклад, упродовж січня–червня 2014 р. для роботодавців з питань можливостей отримання компенсації єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування було проведено більше 670 семінарів. Участь у заходах взяли більш ніж 4000 керівників підприємств та

Доробляй Анатолій Анатолійович, головний спеціаліст відділу організації надання послуг роботодавцям Київського обласного центру зайнятості (Київ).

Dorobliaj, Anatolij Anatolijovych, Chief Specialist, Department for Relations with Employers, Kyiv Oblast Employment Centre (Kyiv).

© Доробляй А.А., 2015

© Dorobliaj, A.A., 2015